

POZNEJTE NEJOHROŽENĚJŠÍ ČESKOU ŽÁBU

MARTIN ŠANDERA

RNDr. Martin Šandera, Ph.D.
Předseda organizace HERPETA, která se zabývá především ochranou a výzkumem obojživelníků a plazů a environmentálním vzděláváním, výchovou a osvětou.
Dlouholetý externí spolupracovník AOPK ČR v oblasti monitoringu a mapování výskytu obojživelníků a plazů.

Kriticky ohrožená **ropucha krátkonohá** (*Epidalea calamita*) patří v poslední době mezi nejohroženější a mizející druhy v Čes-

jí nevyhovují. Obilná a jiná pole s hustým porostem jsou pro tento druh neprostupnou bariérou.

Vokalizující samec ropuchy krátkonohé. Foto Martin Šandera

ké republiky. Vyskytuje se pouze v několika oblastech v Čechách, a to navíc ostrůvkovitě. Dříve obývala především menší pískovny, ve kterých se rozmnožovala v mělkých nezarostlých tůňkách a kalužích. Využívala také kaluže na chmelnicích a na polích s okopaninami. Obývá i tankodromy a místa pozitivně narušovaná jízdou terénních vozidel nebo jinou činností, která zamezuje zarůstání. Všude tam, kde došlo k zarůstání lokality a navazujícího prostředí, ropucha krátkonohá zmizela nebo postupně mizí. Současné hluboké nádrže v pískovných

Přežití ropuchy krátkonohé v České republice se neobejde bez lidské pomoci. Proto byla vybrána mezi několik druhů, pro které se připravuje záchranný program. Jeho úspěch však bude záviset i na pochopení a vstřícnosti ze strany majitelů pískoven, dolů, lomů, tankodromů či odkališť. Na podobných bezlesých pozemcích bude potřeba vytvářet menší mělké nádrže, bez nichž se ropucha krátkonohá nemůže rozmnožovat.

Ropuchu krátkonohou lze označit za vlajkový i deštníkový druh. Na písčiny a podobné

Lokalita ropuchy krátkonohé Velký Luh na Chebsku. Foto Martin Šandera

Ropucha krátkonohá je krásná žába. Foto Martin Šandera

biotopy u mokřadů je vázána celá řada dalších vzácných druhů, zejména rostlin a bezobratlých. Ochrana ropuchy krátkonohé a jejích lokalit má proto význam i pro řadu dalších ohrožených druhů.

PŘÍPRAVA ZÁCHRANNÉHO PROGRAMU PRO ROPUCHU KRÁTKONOHOU (*Epidaleia calamita*)

Záchranný program pro ropuchu krátkonohou se začal připravovat v rámci projektu financovaného z prostředků EHP fondů 2009-2014 a Ministerstva životního

o jednotlivých lokalitách. Více informací o projektu na www.herpeta.cz.

PROPAGACE

Vedle přípravy samotného záchranného programu jsme se soustředili na lepší informovanost veřejnosti s cílem pozitivně ovlivnit veřejné mínění a dlouhodobě zapojit co nejvíce lidí do sledování ropuchy krátkonohé. Proto jsme se ve druhé polovině roku 2016 zapojili do projektu „Propagace záchranných programů zvláště chráněných druhů v České republice“ koordinovaného

rozlišovací znak mezi ropuchou krátkonohou a ropuchou zelenou. Pomůcka zaujme každého tím, že se zde střídají dva obrázky podle úhlu natočení kartičky. Kartičky dostávali účastníci akcí, které se konaly v roce 2016 v rámci projektu. Zbývající kartičky budou k dispozici na dalších akcích organizace Herpeta.

Propagační leták byl koncipován tak, aby přinesl základní informace o ropuše krátkonohé, jak tento druh poznat a odlišit od podobných druhů v ČR, jsou zde uvedeny možnosti zapojení se do sledování výskytu druhu a způsoby, jak ropuše krátkonohé pomoci. Leták byl poskytován zájemcům na proběhlých akcích a k dispozici bude v roce 2017 na besedách, exkurzích a též pro zástupce těžeben.

Výukový program „Nejohroženější žába v ČR“ umožnil zejména dětem ve školách seznámit se podrobněji s ropuchou krátkonohou a nadále bude v nabídce programů organizace Herpeta.

V rámci projektu byly rozšířeny [webové stránky Herpety](#) a natočen [videospot](#), který byl koncipován podobně jako propagační leták, navíc s poselstvím i pro další generace.

V lednu 2017 proběhne výstava fotografií „Nejohroženější česká žába“ v Biografu Český ráj v Jičíně, v březnu Národní den žab a jarní Žabí běh v Prachově.

ZACHRAŇME JI SPOLEČNĚ SLEDOVÁNÍ VÝSKYTU

Každý záznam je důležitý, protože přispěje k poznání aktuálního výskytu a tím pádem i k ochraně ropuchy krátkonohé a dalších druhů. Pozorování můžete zaznamenat na BioLib (www.biolib.cz) či do Nálezové databáze ochrany přírody pomocí mobilní aplikace BioLog nebo nás kontaktujte na m.sandera@seznam.cz.

Martin Šandera a Kateřina Šanderová při propagačním programu pro školy „Nejohroženější žába v ČR“ v pražské Základní škole U Krčského lesa. Foto Marcela Katrušáková

prostředí. Projekt probíhal od ledna 2015 do dubna 2017. Jeho základ tvořil terénní průzkum současných i historických lokalit druhu na území ČR s cílem ověření výskytu, odhadu početního stavu populací a získání údajů o charakteristikách lokalit. Na průzkum navazovala analýza biotopových charakteristik lokalit. Součástí výsledného textu záchranného programu bude návrh konkrétních managementových opatření

organizací Beleco. Díky tomu jsme získali prostředky na vlastní projekt nazvaný „Poznejte nejohroženější českou žabu“.

V rámci projektu byly vytvořeny propagační pomůcky, výukový program pro školy „Nejohroženější žába v ČR“ a byly pořádány besedy a exkurze pro veřejnost. Některé formy propagace budou i po skončení projektu informovat o ropuše krátkonohé. Lentikulární kartička poukázala na hlavní

Lokalita ropuchy krátkonohé Pískovna Žizníkov u České Lípy. Foto Martin Šandera.

UDĚLEJTE MALOU VODNÍ PLOCHU

Můžete obnovit nebo vykopat novou mělkou nádrž. Dostačující je i nevelká kaluž zhotovená pomocí rýče nebo vzniklá pojezdem těžších vozidel. V místech, kde se voda vsakuje, je možné jako náhradní řešení použít hydroizolační fólii. V blízkosti nádrže je důležité zhotovit hromadu z písku nebo lehčí zeminy a kamenů, ve které se ropuchy ukrývají a zimují. Využívat můžou i stržený břeh nebo stěnu pískovny.

BOX

Ropucha krátkonohá (*Epidalea calamita* nebo též *Bufo calamita*) je v České republice řazena mezi kriticky ohrožené druhy. Tělo je zavalité, kůže je bradavičnatá, příušní žlázy (parotidy) na zadním okraji hlavy jsou zřetelné. Nápadně krátké jsou zadní končetiny. Samečci mají vnitřní nepárový rezonanční měchýřek (nápadný při nafouknutí) a tmavé mozoly na prvních třech prstech předních končetin.

Zbarvení hřbetní strany je variabilní, šedavé, hnědavé až zelenavé s nepravidelnými skvrnami či mramorováním. Aktivuje po setmění. Pulce je možné pozorovat i přes den, někdy při rozmnožování aktivují přes den i dospělé žáby. Období rozmnožování závisí většinou na deštích a probíhá od dubna do srpna.

Typický pro ropuchu krátkonohou je světlý proužek uprostřed zad (vertebrální proužek). Foto Martin Šandera

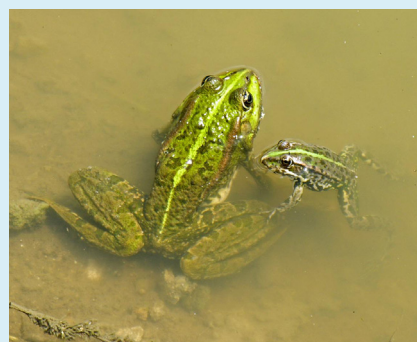
Typický pro ropuchu krátkonohou je světlý podélný proužek uprostřed zad. Bývá většinou nápadný, u některých jedinců ale nemusí být výrazný. Přesto docházelo a dochází k záměně s jinými druhy žab. Ropucha krátkonohá se podobá hlavně ropuše zelené a někteří jedinci i ropuše obecné. Někdo si může ropuchu krátkonohou splést i se zelenými skokany (skokan krátkonohý, skokan skřehotavý a skokan zelený), protože i zelení skokani často mívají proužek na zádech. Avšak nemají příušní žlázy a mají odlišný tvar těla. Kůže skokanů není zcela hladká, ale rozhodně není bradavičnatá jako u ropuch.

Juvenilní jedinec ropuchy obecné. Foto Martin Šandera

Ropucha zelená, adultní (dospělý) jedinec. Foto Martin Šandera

Skokan skřehotavý, adultní samice a juvenilní jedinec. Zelení (vodní) skokani mívají často světlý proužek uprostřed zad a někdo je tak může považovat za ropuchu krátkonohou. Foto Martin Šandera

Ropucha krátkonohá se pohybuje většinou lezením nebo popobíháním. Foto Martin Šandera

Ropucha krátkonohá vzhledem ke krátkým zadním končetinám špatně skáče a spíše se pohybuje lezením. Pohybem tak může připomínat menší hlodavce nebo pavouky v případě mladých žabek.